

YUQORI SINFLARDA ONA TILI VA ADABIYOTI FANINI O'TISHDA SAMARA
BERUVCHI METODLAR**Diloromxon Mahmudova***Quva tuman 25- umumiy o'rta ta'lim maktabi,
Ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada yuqori sinflarda ona tili va adabiyot fanidan muvaffaqiyatga erishish uchun strategiya va uslublar keltirilgan. Unda faol o'qish, munozaralarda qatnashish, tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirish, yozish qobiliyatini oshirish, o'quv qo'llanmalarini yaratish, vaqtni samarali boshqarish, qo'shimcha manbalar izlash, tengdoshlar bilan hamkorlik qilish, tushuntirishlar izlash va o'tgan imtihonlarni mashq qilish kabi turli usullar ko'rsatilgan. Ushbu usullarga rioya qilish orqali talabalar o'zlarining tushunchalarini, tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini va fan bo'yicha umumiy ish faoliyatini oshirishlari mumkin.*

Kalit so'zlar: *samarali usullar, ona tili, adabiyot, yuqori sinflar, faol o'qish, muhokamalar, tahliliy ko'nikmalar, yozish ko'nikmalari, o'quv qo'llanmalari, vaqtni boshqarish, qo'shimcha manbalar, hamkorlik, tushuntirish.*

Maktabning yuqori sinflarida ona tili va adabiyot fani o'quvchilarda til ko'nikmalarini, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, adabiyotga chuqurroq munosabatda bo'lish imkoniyatini yaratishi bilan muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu fanni mukammal o'rganish uchun tushunish, analitik fikrlash va yozish ko'nikmalarini oshiradigan samarali usullar va strategiyalarni amalga oshirish kerak. Ushbu insho maktabning yuqori sinflarida ona tili va adabiyot fanini o'tishning samarali usullarini o'rganib, faol o'qish, tanqidiy tahlil qilish, o'rganishning samarali usullari va ijodiy ifodalashning ahamiyatini ta'kidlaydi.

1. Faol o'qish: Faol o'qish badiiy matnlarni tushunish va ular bilan samarali shug'ullanishning asosiy usuli hisoblanadi. Bu asosiy fikrlarni ajratib ko'rsatish, izohlash va eslatma olish orqali matn bilan faol aloqa qilishni o'z ichiga oladi. Bunday yondashuv o'quvchilarga matnning nozik tomonlarini o'rganish, adabiy vositalarni aniqlash, muallifning gapini tushunish imkonini beradi. Faol o'qish tushunishni, tanqidiy fikrlashni va adabiyotni yanada samarali izohlash va tahlil qilish qobiliyatini oshiradi.

2. Tanqidiy tahlil: Tanqidiy tahlil ko'nikmalarini rivojlantirish ona tili va adabiyot fanida muvaffaqiyatga erishish uchun juda muhimdir. Talabalarni turli adabiy asarlarni, jumladan, romanlar, pyesalar, she'rlar va insholarni tahlil qilishga undash kerak. Muallifning uslubi, mavzulari, xarakter rivojlanishi va asosiy xabarlarini o'rganish orqali talabalar o'zlarining analitik fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishlari va yozma topshiriqlar va imtihonlarda yaxshi tasdiqlangan dalillarni yaratishlari mumkin.

Tanqidiy tahlil o'quvchilarga turli nuqtai nazarlarni o'rganish, taxminlarni so'roq qilish va matn bilan chuqurroq shug'ullanish imkonini beradi.

3. Samarali o'rganish usullari: Ona tili va adabiyot fanidan ustunlik qilish uchun talabalar ma'lumotni tushunish, saqlash va sintez qilishga yordam beradigan samarali o'rganish usullarini qo'llashlari kerak. Ushbu texnikalar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

a) O'quv qo'llanmalarini yaratish: Asosiy tushunchalar, mavzular va adabiy vositalarni o'quv qo'llanmalariga umumlashtirish va tartibga solish bilim va imtihonlarga tayyorgarlik ko'rishda yordam beradi. Ushbu o'quv qo'llanmalari qayta ko'rib chiqish uchun qimmatli havolalar bo'lib xizmat qiladi va baholashdan oldin muhim fikrlarni ko'rib chiqish uchun ishlatilishi mumkin.

b) Munozaralarda qatnashish: Sinf muhokamalarida faol qatnashish, tengdoshlari va o'qituvchilari bilan adabiyotga asoslangan suhbatlarda qatnashish dunyoqarashni kengaytiradi, tushunishni chuqurlashtiradi va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini oshiradi. Munozaralar fikr almashish, sharhlar almashish va boshqalarning nuqtai nazaridan o'rganish imkoniyatini beradi.

c) Yozish amaliyoti: Muntazam yozish amaliyoti til ko'nikmalarini oshirish va insho yozish qobiliyatini yaxshilash uchun juda muhimdir. Talabalar yozma mashqlar, ko'rsatmalar va adabiy matnlarni tahlil qilish bilan shug'ullanishlari kerak. Bu amaliyot o'quvchilarda ifoda ravshanligini, argumentlarning izchilligini va matndan olingan dalillar bilan o'z fikrlarini tasdiqlay olish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

d) O'tgan topshiriqlarni va fikr-mulohazalarni ko'rib chiqish: O'tgan topshiriqlarni va o'qituvchilardan olingan fikr-mulohazalarni ko'rib chiqish yaxshilanish sohalarini aniqlash va zaif tomonlarni kuchaytirish uchun juda muhimdir. Xatolarga yo'l qo'yilgan joylarni tushunish va ulardan o'rganish o'quvchilarga yozish ko'nikmalarini o'sishi va yaxshilashga yordam beradi.

4. Ijodiy ifoda: Ona tili va adabiyotda ijodiy fikr yuritishni rag'batlantirish o'quvchilarga o'z adabiy ovozini o'rganishga va mavzu bilan shaxsiy aloqasini rivojlantirishga yordam beradi. Talabalarni ijodiy yozish, she'rlar yozish yoki boshqa badiiy ifoda shakllari bilan shug'ullanishga undash kerak. Bu adabiyotga bo'lgan muhabbatni kuchaytiradi, tasavvurni kuchaytiradi va matnlarni shaxsiy talqin qilish imkonini beradi.

5. Vaqtni boshqarish: Vaqtni samarali boshqarish har qanday fan, jumladan, ona tili va adabiyotda muvaffaqiyat kalitidir. Talabalar o'qish uchun ajratilgan vaqtni ajratishlari, o'quv jadvalini tuzishlari va vazifalarni birinchi o'ringa qo'yishlari kerak. O'quv dasturini boshqariladigan qismlarga bo'lish va real maqsadlarni belgilash ta'minlaydi.

Ushbu samarali usullardan foydalangan holda siz ona tili va adabiyot fanidan tushunchangizni, tanqidiy fikrlash ko'nikmalingizni va umumiy natijalaringizni oshirishingiz mumkin. Har bir talaba noyobdir, shuning uchun siz uchun eng mos

usullarni toping va ularni o'rganish uslubingiz va afzalliklaringizga moslang. Esda tutingki, izchillik, fidoyilik va amaliyot har qanday mavzuda muvaffaqiyat kalitidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Muxammadjonovna, S. N. (2022). SINFLAR KESIMIDA ONA TILIDAN TAKRORLASH DARSLARINI TASHKIL ETISH USULLARI VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(8), 789-796.
2. TA'LIM, O. Z. R. X., TA'LIMI, V. X. V. X., MALAKASINI, X. Q. T. V. U., & MARKAZI, O. H. ONA TILI VA ADABIYOT FANINI O'QITISH METODIKASI.
3. Xasanboevna, N. Y. (2023). BUGUNGI KUNDA KASB-HUNAR MAKTABLARIDA ONA TILI VA ADABIYOT FANLARINI O'QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL METODLAR. Journal of new century innovations, 12(4), 110-112.
4. Rahmiddin, S. (2022). ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARINI ZAMONAVIY METODLAR ASOSIDA TASHKILLASH YUZASIDAN USLUBIY TAVSIYALAR. PEDAGOG, 5(5), 229-232.
5. Erkinovna, D. V. (2021). Yuqori Sinflarda Ona Tili Va Adabiyot Darslarida Interfaollikni Oshiruvchi Metodlar Va Ularning Samaradorligi. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(5), 382-387.
6. Minamatov, Y. E. U. (2021). Application of modular teaching technology in technology. Scientific progress, 2(8), 911-913.
7. Minamatov, Y. E. O. G. L., & Nasirdinova, M. H. Q. (2022). Application of ICT in education and teaching technologies. Scientific progress, 3(4), 738-740.